

РОЛЬ ТА МІСЦЕ ТАКТИЧНОЇ ГРАМОТНОСТІ ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ В ОРГАНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ ДЕРЖАВИ

THE ROLE AND IMPORTANCE OF TACTICAL COMPETENCE IN EXECUTING OPERATIONAL TASKS WITHIN THE ORGANIZATION OF THE STATE'S SECURITY AND DEFENSE SECTOR

Гіденко Є.С., старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

У сучасному світі, де безпека та ефективність є критичними компонентами успішної діяльності, роль і місце тактичної грамотності виконання службово-бойових завдань в організації системи набувають особливого значення. Це питання стає особливо актуальним у контексті силових структур, армії та правоохоронних органів, де працівники зобов'язані виконувати завдання в умовах невизначеності, загроз та складних обставин.

У статті досліджується значення тактичної грамотності в ефективному виконанні службово-бойових завдань в організації сектору безпеки і оборони держави. З урахуванням змін у глобальному політичному та військовому середовищі, а також швидкого розвитку технологій, вимоги до професійних якостей та компетенцій фахівців у цій сфері стають все вищими.

На основі досвіду та наукових досліджень у статті запропоновано практичні рекомендації щодо розвитку тактичної грамотності особового складу та навчання співробітників ефективним стратегіям і методам. Ця стаття є цінним джерелом інформації для керівників і співробітників організацій, які прагнуть підвищити ефективність своєї роботи шляхом підвищення тактичної грамотності.

Тому метою даної статті є дослідження ролі та місця тактичної грамотності при виконанні службово-бойових завдань в організації строю. Основним завданням є розкриття ключових аспектів тактичної грамотності, виявлення її впливу на ефективність виконання завдань та розробка практичних рекомендацій щодо її розвитку.

До завдань статті входить: визначення поняття тактичної грамотності та її складових елементів; дослідження ролі тактичної грамотності в забезпеченні ефективного функціонування системи сектору безпеки і оборони держави; аналізування практичних методів та підходів до підготовки та навчання особового складу з метою підвищення його тактичної грамотності, розробка практичних рекомендацій керівникам і працівникам організацій, спрямовані на підвищення рівня тактичної грамотності та підвищення ефективності виконання службових завдань; надати висновки про значення тактичної грамотності в організації системи та її вплив на забезпечення успішної роботи та досягнення поставлених цілей.

Ключові слова: роль, місце, тактична грамотність, виконання, службово-бойові завдання, організація, система, сектор безпеки, оборона, держава.

The article explores the importance of tactical competence in the effective execution of operational and combat tasks within the organization of the security and defense sector of the state. Considering the changes in the global political and military environment, as well as rapid technological advancements, the demands for professional qualities and competencies of experts in this field are increasing.

Based on experience and scientific research, the article offers practical recommendations for developing tactical literacy in personnel and training employees in effective strategies and methods. This article is a valuable source of information for managers and employees of organizations who seek to increase the effectiveness of their work by improving tactical literacy.

Therefore, the purpose of this article is to study the role and place of tactical literacy in the performance of service and combat tasks in the organization of the system. The main task is to reveal key aspects of tactical literacy, identify its impact on the effectiveness of task performance, and develop practical recommendations for its development.

The tasks of the article include: defining the concept of tactical literacy and its constituent elements; to study the role of tactical literacy in ensuring the effective functioning of the system of the security and defense sector of the state; analyze practical methods and approaches to training and training personnel in order to improve their tactical literacy, develop practical recommendations for managers and employees of organizations aimed at increasing the level of tactical literacy and improving the effectiveness of the performance of official tasks, draw conclusions about the importance of tactical literacy in the organization of the system and its impact on ensuring successful work and achievement of set goals.

Key words: role, place, tactical competence, execution, operational and combat tasks, organization, system, security sector, defense, state.

Постановка проблеми. Сьогодні сектор безпеки та оборони держави стоїть перед складними викликами, які вимагають від учасників дій високої кваліфікації та готовності до дій у будь-яких умовах. У таких умовах, тактична грамотність стає надзвичайно важливою складовою підготовки та виконання службово-бойових завдань в секторі безпеки та оборони.

Актуальність обраної тематики полягає в тому, що в умовах глобальних загроз та нестабільності, роль сектора безпеки та оборони в державі є надзвичайно важливою. Завдяки сектору безпеки та оборони, держава може забезпечувати захист свого народу, території та суверенітету. У таких умовах, виконання службово-бойових завдань вимагає від учасників дій не тільки відповідальності та готовності до дій у будь-яких умовах, але і тактичної грамотності.

Тактична грамотність є важливим елементом підготовки та виконання службово-бойових завдань. Це означає, що учасники дій мають мати високу кваліфікацію,

вміння та навички, що необхідні для ефективного виконання завдань в умовах ризику та стресу. Без тактичної грамотності, учасники дій можуть стикнутись з ризиком порушення безпеки свого життя та здоров'я, а також невиконання службових обов'язків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Стан досліджень щодо ролі та місця тактичної грамотності виконання службово-бойових завдань в організації системи сектору безпеки та оборони держави є динамічним. Ця тема привертає значну увагу дослідників, зокрема у галузі військової науки, безпекових досліджень та стратегічного управління. До таких дослідників варто віднести Марченко О., Кравець О., Іванов В., Григоренко Н., Сміт Д., Джонс М., Вільямс Р., Девіс С. тощо. Останні дослідження зосереджуються на розумінні впливу тактичної грамотності на успішне виконання службово-бойових завдань у різних аспектах сектору безпеки та оборони. Дослідники розглядають питання розвитку тактичних навичок, професійної підготовки та навчання кадрів, використання сучас-

них технологій і засобів, а також важливість ефективного керівництва та комунікації в контексті тактичних операцій. Загалом, стан досліджень теми "Роль та місце тактичної грамотності виконання службово-бойових завдань в організації системи сектору безпеки та оборони держави" є активним і прогресуючим. Постійні дослідження допомагають покращувати розуміння цієї проблематики та розробляти стратегії для підвищення ефективності тактичного виконання службово-бойових завдань у цій сфері.

Метою даної статті є розглянути роль та місце тактичної грамотності в ефективному виконанні службово-бойових завдань в організації системи сектору безпеки та оборони держави. Задачі статті включають: визначити поняття тактичної грамотності та її складові елементи; вивчити роль тактичної грамотності у забезпеченні ефективного функціонування системи сектору безпеки та оборони держави; проаналізувати практичні методи і підходи до навчання та підготовки персоналу з метою поліпшення їх тактичної грамотності, розробити практичні рекомендації для керівників та співробітників організацій, спрямовані на підвищення рівня тактичної грамотності та покращення результативності виконання службових завдань, зробити висновки про важливість тактичної грамотності в організації системи та її вплив на забезпечення успішної роботи та досягнення поставлених цілей.

Виклад основного матеріалу. Тактична грамотність грає важливу роль у виконанні службово-бойових завдань в організації системи сектору безпеки та оборони держави. Це зв'язано з тим, що тактична грамотність означає здатність вирішувати завдання, які вимагають оперативності та точності дій у складних умовах [1, с. 91].

У найзагальнішому розумінні, тактика являє собою сукупність методів і прийомів, застосовуваних для досягнення наміченої мети. Тактична підготовка сил безпеки та оборони, в нашому розумінні, являє собою безперервний процес навчання, спрямований на підвищення професійних знань, формування умінь і навичок, необхідних для визначення лінії поведінки і методів дій в складних ситуаціях службової діяльності. Дана підготовка є найважливішим компонентом професійної майстерності сил безпеки та оборони і набуває особливого значення при виникненні екстремальних ситуацій в повсякденній діяльності [2, с. 474].

Сектор безпеки та оборони держави охоплює різноманітні військові та цивільні організації, які мають свої специфічні завдання та функції. До них можуть належати, наприклад, військові частини, правоохоронні органи, служби цивільного захисту тощо. Кожна з цих організацій має свої тактичні завдання та обов'язки, які потребують високого рівня професійної підготовки та тактичної грамотності.

Тактична грамотність охоплює ряд навичок, зокрема здатність оцінювати ситуацію, визначати прийнятні рішення в умовах невизначеності та ризику, планувати та проводити операції, вести комунікацію зі своїми колегами та координувати їх дії. Важливим аспектом тактичної грамотності є здатність до адаптації до змінюючихся умов та невизначеності, що є ключовим фактором у успішному виконанні завдань.

Недбалість у тактичній грамотності може призвести до невдач виконання місій та завдань, зокрема до порушення розкладу виконання дій, нездатності взаємодіяти з колегами та іншими структурами, а також до появи ризиків для життя та здоров'я персоналу [3, с. 70].

Тактична грамотність також важлива для забезпечення безпеки та захисту національних інтересів держави. У сучасних умовах глобалізації та зростання загроз безпеці, тактична грамотність стає необхідною для забезпечення ефективної роботи різноманітних організацій та структур, що займаються забезпеченням національної безпеки.

Крім того, тактична грамотність також є ключовою для підготовки кваліфікованих кадрів в секторі безпеки та оборони держави. Високий рівень тактичної грамотності у молодших спеціалістів допомагає створювати кадри з високим потенціалом та забезпечує якісну передачу досвіду від старших колег.

Застосування тактичної грамотності у секторі безпеки та оборони держави дозволяє сприяти оптимальному використанню ресурсів та забезпеченню максимальної ефективності роботи. Наприклад, застосування тактичної грамотності може допомогти в плануванні та проведенні різноманітних операцій, військових та кардинальних заходів, що відбуваються на території держави.

Тактична грамотність також допомагає зменшувати ризик необхідності вжиття насильницьких заходів під час проведення операцій та акцій в секторі безпеки та оборони. Краще збалансоване планування та розуміння ситуації на місці допомагає зменшувати ризики та негативні наслідки від дій, зокрема зменшує ймовірність постраждалих серед цивільного населення [4, с. 163].

Тактична грамотність є необхідною складовою ефективною роботи в секторі безпеки та оборони держави. Вона дозволяє забезпечити максимальну ефективність дій та зменшити ризики від проведення різноманітних операцій.

Наукові підходи до тактичної грамотності включають дослідження, які стосуються різних аспектів тактичної грамотності, таких як планування дій, стратегічний аналіз ситуації, використання техніки та технологій та інші.

Один з підходів, що досліджує тактичну грамотність, полягає у вивченні та розумінні теорій ведення бойових дій та тактики. Цей підхід зазвичай використовується військовими та іншими спеціалістами в галузі безпеки та оборони.

Інший підхід, що використовується в наукових дослідженнях тактичної грамотності, полягає у вивченні та аналізі реальних ситуацій та прийнятих рішень у контексті їх ефективності та результативності. Цей підхід спрямований на розвиток методів та стратегій, які допоможуть підвищити рівень тактичної грамотності в різних сферах [4, с. 165].

Також, наукові дослідження можуть досліджувати роль інформаційних технологій та інших сучасних технологій у підвищенні тактичної грамотності. В цьому випадку, дослідники можуть вивчати вплив різних програм, інструментів та систем на процес планування та прийняття рішень.

Загалом, наукові підходи щодо тактичної грамотності спрямовані на розвиток методів та інструментів, які допоможуть підвищити ефективність роботи в галузі безпеки та оборони. Вони можуть забезпечити створення оптимальних стратегій та дій при виконанні різних завдань та зменшити ризики негативних наслідків.

Інші наукові підходи до тактичної грамотності можуть включати в себе вивчення психологічних аспектів прийняття рішень, аналіз досвіду та знань відомих фахівців у галузі безпеки та оборони, а також використання інтерактивних технологій та ігор для підвищення рівня тактичної грамотності.

Наприклад, деякі дослідження досліджують вплив стресових ситуацій на прийняття рішень у сфері безпеки та оборони, та розробляють методики для підвищення стресостійкості та зменшення впливу стресу на прийняття рішень. Інші дослідження можуть аналізувати досвід військових лідерів та розробляти методики для передачі цього досвіду молодшим кадрам.

Крім того, інтерактивні технології та ігри можуть допомогти підвищити рівень тактичної грамотності.

Наукові підходи до тактичної грамотності можуть включати дослідження різних аспектів тактики та стратегій ведення бойових дій, аналіз реальних ситуацій та прийнятих рішень, вивчення ролі технологій у підвищенні рівня тактичної грамотності, а також використання інтерактив-

них технологій та ігор для підвищення рівня тактичної грамотності. Наприклад, симуляційні ігри можуть допомогти тренувати навички прийняття рішень у реальних ситуаціях, включаючи ситуації кризового характеру [5, с. 15].

Крім того, наукові підходи до тактичної грамотності можуть включати дослідження взаємодії між різними складовими системи безпеки та оборони держави, таких як військові, правоохоронні та розвідувальні структури, а також міжнародні аспекти безпеки та оборони.

Дослідження взаємодії між різними структурами можуть допомогти забезпечити ефективність та координацію дій в різних ситуаціях, а дослідження міжнародних аспектів можуть включати аналіз досвіду та практик інших країн у галузі безпеки та оборони.

Одним зі способів реалізації наукових підходів до тактичної грамотності є навчальні програми та курси з підвищення рівня тактичної грамотності. Такі програми можуть включати в себе теоретичний та практичний матеріал з різних аспектів тактики та стратегій ведення бойових дій, навчання прийняття рішень у реальних ситуаціях, тренування стресостійкості та підвищення ефективності командної роботи [5, с. 18].

Узагалі, розуміння та застосування тактичної грамотності є важливим елементом в забезпеченні безпеки та обороноздатності держави, і наукові підходи можуть допомогти підвищити рівень тактичної грамотності, що забезпечить ефективність дій в різних ситуаціях та зменшить ризики негативних наслідків.

Маємо зазначити, що наукові підходи до тактичної грамотності можуть включати дослідження міжособистісних взаємин у групових ситуаціях та методики підвищення ефективності комунікації між учасниками групи. Це особливо важливо в галузі безпеки та оборони, де дії одного учасника можуть впливати на дії всієї групи та результати виконання завдання.

Також, наукові підходи до тактичної грамотності можуть включати вивчення технічних засобів, що можуть бути використані для підвищення ефективності виконання завдань. Наприклад, вивчення особливостей роботи зі спеціальними програмами, які дозволяють аналізувати різні сценарії дій та прогнозувати можливі наслідки.

Крім того, наукові підходи до тактичної грамотності можуть включати дослідження міждисциплінарних підходів та залучення фахівців з різних галузей знань для підвищення ефективності виконання завдань у галузі безпеки та оборони. Наприклад, це може бути залучення фахівців з психології для вивчення психологічних аспектів прийняття рішень, фахівців з технічних наук для вивчення технічних аспектів виконання завдань, або фахівців з соціальних наук для вивчення взаємодії між різними групами та структурами в секторі безпеки та оборони [6, с. 76].

Наукові підходи до тактичної грамотності можуть бути різноманітними та охоплювати різні аспекти діяльності у секторі безпеки та оборони. Застосування наукових підходів дозволяє розробляти ефективні методики підвищення тактичної грамотності, які враховують специфіку діяльності у галузі безпеки та оборони.

Одним з таких підходів для підвищення тактичної грамотності є використання симуляційних технологій, які дозволяють відтворювати реальні ситуації та тренувати учасників на різних рівнях складності. Використання симуляційних технологій дозволяє учасникам навчитися ефективно працювати у складних ситуаціях та приймати правильні рішення у стресових умовах.

Ще одним науковим підходом до підвищення тактичної грамотності є застосування методів експертної оцінки та аналізу ризиків. Експертна оцінка дозволяє визначити найбільш ймовірні ризики та визначити можливі наслідки дій. Аналіз ризиків дозволяє визначити, які заходи необхідно вжити для мінімізації ризиків та забезпечення безпеки учасників дій.

Іншим науковим підходом до підвищення тактичної грамотності є використання методів проектування та моделювання систем, що дозволяє визначити найбільш ефективні стратегії та розробити оптимальну структуру дій. Використання цих методів має можливість зменшити ризики та підвищити ефективність виконання завдань у секторі безпеки та оборони.

Також, наукові підходи до тактичної грамотності можуть включати в себе індивідуальну та колективну підготовку. Індивідуальна підготовка може включати в собі навчання та тренування конкретних навичок та вмінь, що потрібні для виконання певних завдань. Колективна підготовка може включати в собі тренування командної роботи та координації дій в умовах ризику та стресу.

Важливим аспектом наукових підходів до тактичної грамотності є також вивчення історичних прикладів та аналізу військових конфліктів, які дають змогу зрозуміти різні стратегії та тактики, що використовувалися в різних ситуаціях, та здобути знання, які можуть бути застосовані в сучасних умовах [6, с. 78].

Узагальнюючи, наукові підходи до тактичної грамотності є дуже важливим елементом в підготовці та виконанні завдань у секторі безпеки та оборони. Використання наукових підходів дозволяє розробляти ефективні методики, які допомагають учасникам дій швидко та ефективно реагувати на різні виклики та виконувати свої завдання в умовах ризику та стресу.

Як зазначає у своїй роботі Біліченко В.В., розвиток інформаційних технологій, засобів комунікацій дозволяє удосконалити систему навчання тактико-спеціальної підготовки. Ця система буде створюватися виходячи з умов оптимальності та забезпечення засвоєння навчального матеріалу, економного витрачання сил та часу викладачів та учнів [7, с. 325].

Відповідно до цього, навчання тактичної грамотності повинно бути інтегроване в систему освіти майбутніх правоохоронців.

Тепер поговоримо про практичні рекомендації для керівників та співробітників організацій, спрямовані на підвищення рівня тактичної грамотності та покращення результативності виконання службових завдань. До таких рекомендацій ми включимо:

1. Забезпечення доступу до навчання: Забезпечити співробітникам доступ до навчальних програм та тренінгів, спрямованих на розвиток тактичної грамотності. Регулярно оновлювати навчальні матеріали, щоб враховувати зміни в сфері безпеки та тактичних методів.
2. Проведення тренінгів та стимуляційних вправ та рольових ігор, які дозволяють співробітникам практикувати тактичні навички в реалістичних сценаріях.
3. Створення можливостей для співробітників обмінюватися досвідом та кращими практиками в галузі тактичної грамотності. Організувати зустрічі, семінари та дискусійні групи, де співробітники можуть обговорювати складні ситуації та виклики, з якими вони зіштовхнулися, і вчитися один від одного.
4. Переконаватися, що співробітники мають доступ до сучасного та функціонального обладнання, необхідного для тактичного виконання завдань.
5. Регулярно оцінювати результати виконання службових завдань та аналізувати причини успіху або невдачі. На основі цього аналізу розробити вдосконалені тактичні підходи та стратегії тощо.

Ці та інші рекомендації допоможуть організаціям підвищити рівень тактичної грамотності своїх співробітників та досягти кращої результативності виконання службових завдань.

Висновки. Отже, можемо стверджувати, що тактична грамотність є ключовим елементом виконання службово-бойових завдань в організації системи сектору безпеки та оборони держави. Вона допомагає забезпечити ефек-

тивність діяльності цих структур, зменшити кількість негативних наслідків у разі виникнення непередбачуваних ситуацій та забезпечити більш високий рівень безпеки для населення та території держави.

Досягнення такої грамотності потребує постійної підготовки, навчання та практики з використанням сучасних наукових підходів та технологій. Тактична грамотність повинна бути чітко визначеною та відображена в стратегіях та планах роботи сектору безпеки та оборони держави. Враховуючи складні сучасні загрози та виклики, розуміння та використання тактичної грамотності має стати однією з ключових пріоритетних задач для ефективного захисту держави та її громадян.

Крім того, важливо підкреслити, що тактична грамотність має бути не лише прерогативою окремих осіб, але й культурою роботи всієї організації. Кожен співробітник сектору безпеки та оборони повинен бути свідомим відносно своїх тактичних дій, уміти діяти в умовах нестачі інформації, визначати найбільш ефективний варіант дій у кожній конкретній ситуації та реагувати на неї швидко та адекватно.

Водночас, необхідно забезпечувати постійне вдосконалення тактичної грамотності через навчання, тренування та розвиток нових технологій та методів дій. Важливо також враховувати практичний досвід та розробляти стратегії, що ґрунтуються на добре обґрунтованих інтелектуальних рішеннях, що використовують кращі практики та враховують найкращі стандарти в галузі безпеки та оборони.

Говорячи про важливість тактичної грамотності в організації системи та її вплив на забезпечення успішної роботи та досягнення поставлених цілей, можемо сказати, що вона дозволяє керівникам та співробітникам організації системи встановлювати чіткі цілі, розробляти ефективні тактики та стратегії для досягнення цих цілей; допомагає організації системи ефективно управляти ризиками та стресовими ситуаціями; дозволяє ефективно використовувати наявні ресурси, такі як людські, фінансові та матеріальні; висока тактична грамотність сприяє досягненню поставлених цілей організації системи тощо.

Отже, роль та місце тактичної грамотності виконання службово-бойових завдань у системі сектору безпеки та оборони держави є невід'ємною складовою успішного функціонування цих структур та забезпечення безпеки держави та її населення. Її значення та важливість наголошують на необхідності постійного вдосконалення тактичної грамотності та визначенні її ролі в плануванні та виконанні бойових завдань.

В цілому, подальші розвідки у цій темі мають спрямовуватися на пошук нових підходів до підготовки та оцінки тактичної грамотності, розробку ефективних стратегій навчання та підвищення професійних якостей фахівців у системі сектору безпеки та оборони держави. Крім того, варто провести більше досліджень щодо впливу тактичної грамотності на результативність виконання службово-бойових завдань та вдосконалення взаємодії між різними секторами та підрозділами в організації системи сектору безпеки та оборони держави.

ЛІТЕРАТУРА

1. Полторак С. Т., Ткаченко М. Д., Лисенко О. В. Варакута В. П. Загальна тактика. Ч. 1: навч. посіб. Харків : ХУПС, 2012. 288 с.
2. Є.С. Гіденко. Підготовка працівників поліції в тактично-складовій діяльності при екстремальних ситуаціях. *Юридичний науковий електронний журнал*. Електронне наукове фахове видання юридичного факультету Запорізького національного університету «Гельветика» 2022. С. 474–477. ULR: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-8/108> (дата звернення - 01.06.2023).
3. Кривошеєв, О. Застосування тактичної грамотності під час проведення військових операцій. *Вісник Національного університету оборони України*. 2019. 3(56). С. 68–73.
4. Воронов, О. Розвиток тактичної грамотності військовослужбовців в умовах сучасних збройних конфліктів. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2020. 4(86). С. 162–167.
5. Борисенко, В. Особливості тактичної підготовки військових відділень мобільної групи ДСНС України. *Військова безпека та оборона*. 2018. 3(27). С. 14–19.
6. Лопатюк, О. Тактична грамотність військових розвідників: підвищення ефективності виконання завдань. *Військова думка*, 1(47), 2021 р. С. 76–80.
7. Біліченко В. В. Вдосконалення навчання тактико-спеціальної підготовки курсантів освітніх організацій МВС України. XIV Міжнародної науково-практичної конференції: *"Innovation and prospects of world science"*. 2022. Ванкувер. Канада. С. 323–326.